

Atsakymas į Europos Parlamento pastabas, pateiktas jo rezoliucijoje dėl Europos Centrinio Banko 2016 m. metinės ataskaitos

2017 m. balandžio 10 d. ECB pirmininko pavaduotojas specialiaame Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto posėdyje pristatė ECB 2016 metų ataskaitą¹. 2018 m. vasario 5 d. ECB Pirmininkas dalyvavo Parlamento plenariniame posėdyje, skirtame metinei ataskaitai aptarti². Kitą dieną per plenarinį posėdį buvo priimta rezoliucija dėl ECB 2016 m. metinės ataskaitos (toliau – rezoliucija)³.

Teikdamas Europos Parlamentui savo 2017 metų ataskaitą ECB kartu pateikia ir atsakymą į Europos Parlamento rezoliucijoje išdėstytas pastabas⁴. Atsakymas skelbiamas viešai pagal 2016 m. Europos Parlamento prašymu pradėtą taikyti praktiką⁵. Tai yra pavyzdys, kaip ECB vykdo savo atskaitomybės įsipareigojimus netgi daugiau, negu nustatyta Sutartyje.

1 ECB pinigų politika

1.1 ECB priemonių veiksmingumas ir šalutinis poveikis

Rezoliucijoje, pavyzdžiui, 3, 11, 12, 15, 20, 22, 23 ir 25 punktuose, aptariamas ECB pinigų politikos priemonių veiksmingumas, poveikis euro zonoje vyraujančioms finansavimo sąlygoms ir šalutinis poveikis.

ECB yra įsitikinęs, kad savo pinigų politikos priemonėmis daug prisidėjo prie įmonių ir namų ūkių finansinių sąlygų gerinimo, didesnio ekonomikos augimo ir infliacijos. Paskaičiuota, kad bendras suminis visų nuo 2014 m. vidurio iki 2017 m. spalio mėn. įgyvendintų pinigų politikos priemonių poveikis euro zonos

¹ Žr. <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/sp170410.en.html>.

² Žr. <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180205.en.html>.

³ Priimtos rezoliucijos tekstas paskelbtas Europos Parlamento interneto svetainėje adresu <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0025+0+DOC+XML+V0/LT>.

⁴ Šiame atsakyme nekomentuojamos Europos Parlamento rezoliucijoje išdėstytos pastabos dėl bankų sąjungos. Šie aspektai išsamiau aptarti ECB priežiūros veiklos metų ataskaitoje (ataskaita paskelbta adresu <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/publications/annual-report/html/ssm.ar2017.lt.html>). Atsakymas į rezoliucijoje pateiktas pastabas dėl bankų sąjungos bus paskelbtas vėliau šiais metais.

⁵ Žr. 2016 m. vasario 25 d. Europos Parlamento rezoliucijos dėl Europos Centrinio Banko 2014 m. metinės ataskaitos 23 punktą. Rezoliucija paskelbta adresu <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0063+0+DOC+PDF+V0/LT>.

ekonomikos augimui ir infliacijai 2016–2020 m. sudarys apie 1,9 procentinio punkto. Pinigų politikos poveikio perdavimo kanalai veikė tinkamai, tad buvo užtikrintos reikalingos sąlygos infliacijai vėl priartėti prie mažesnio kaip 2 proc., bet jam artimo lygio.

Nors rezoliucijoje pažymėta, kad kreditų pasiūla nepakankama, iš turimų duomenų matyti, kad ECB pinigų politikos priemonės apskritai veiksmingai padėjo palengvinti finansavimo sąlygas ir atgaivinti kreditų teikimą įmonėms ir namų ūkiams. Iš naujausių duomenų matyti, kad paskolų augimo rodikliai ir toliau pamažu atsigauna. Dėl ECB pinigų politikos priemonių poveikio nuo 2014 m. vidurio labai atsigavo skolinimo ne finansų bendrovėms ir namų ūkiams augimas (paskolos ne finansų bendrovėms – daugiau negu 6 procentiniais punktais, o paskolos namų ūkiams – maždaug 3 procentiniais punktais). Euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų rezultatai parodė, kad nuo 2015 m. paskolų įmonėms paklausa labai padidėjo ir toliau prisideda prie pamažu atsigaunančio paskolų augimo⁶.

Dėl rezoliucijoje pabrėžiamo mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) galimybių gauti kreditą gerinimo reikėtų pažymėti, kad nuo 2014 m. birželio mėn., kai buvo pradėtos taikyti kreditavimo sąlygas gerinančios priemonės, vis stipriau pasireiškiantis ECB nustatomų palūkanų normų poveikis MVĮ, regis, buvo itin naudingas. Naujausios, 2017 m. balandžio–rugsėjo mėn. laikotarpį apimančios euro zonos įmonių apklausos dėl galimybių gauti finansavimą (angl. SAFE) rezultatai patvirtina, kad, didėjant bankų norui skolinti ir gerėjant ekonominėms perspektyvoms, MVĮ galimybės gauti išorės finansavimą toliau gerėja, net ir labiau nuo krizės nukentėjusiose šalyse. Nepaisant struktūrinių skirtumų, nuo 2014 m. birželio mėn. pradžios iki 2018 m. sausio mėn. pabaigos labai mažų banko paskolų, kurios yra pakaitinis MVĮ paskolų rodiklis, palūkanų normos sumažėjo 199 baziniais punktais, o didelių paskolų – 97 baziniais punktais.

ECB stebi savo netradicinių politikos priemonių šalutinį poveikį – dažnai skelbia informaciją šiais klausimais, o jeigu šalutinis poveikis gali turėti įtakos pagrindinio tikslo – palaikyti kainų stabilumą – įgyvendinimui, į jį atsižvelgia formuodamas pinigų politiką. Apskritai kol kas šalutinis poveikis, regis, yra nedidelis. Pavyzdžiui, plataus masto turto pervertinimo ženklų euro zonoje nematyti. Nedideli kredito pokyčiai patvirtina vertinimą, kad kredito bumo rizika, kuriai būdingas pernelyg spartus kredito augimas ir turto kainų neatitikimas, šiuo metu yra maža. Kartu pažymėtina, kad, atsižvelgiant į stabilią naujų būsto paskolų raidą, bankų kredito pokyčius reikėtų atidžiai stebėti, ypač tose šalyse, kuriose būsto kainos stabiliai didėja ir vertinimai viršija pamatinius veiksnius. Jeigu pinigų politikos šalutinis poveikis pradėtų kelti nerimą, turėtų būti imamasi priemonių kitose srityse, nebent šis poveikis būtų toks didelis, kad trukdytų pasiekti euro zonos kainų stabilumo tikslą. Taigi, pavyzdžiui, jeigu tam tikruose sektoriuose ir (arba) šalyse pasireikštų su turto kainų burbulu susijusi rizika, reikėtų imtis tikslinių

⁶ Kalbant apie numanomus neįprastus reiškinius pinigų srityje, kurie iškiltų, jei plačiojo ir siaurojo pinigų junginių augimo tempai būtų skirtingi, galima pažymėti, kad nuo to laiko, kai buvo paskelbta apie turto pirkimo programą, P3 stabiliai augo. Kaip pabrėžiama ataskaitoje, dėl mažų palūkanų normų ir plokščios pajamingumo kreivės likvidžių indėlių turėjimo alternatyviosios sąnaudos buvo mažos, dėl to P3 augimą iš tiesų daugiausia skatino likvidžiausios jo sudedamosios dalys.

makroprudencinių priemonių, kaip jau buvo pasielgta kai kuriose šalyse. Taip pat reikėtų pažymėti, kad pinigų politika skatina ekonomikos atsigavimą ir padeda išsaugoti kainų stabilumą, todėl yra svarbi vartotojų, įmonių ir finansų įstaigų atsparumo didinimo priemonė.

Dėl rezoliucijoje išreikšto susirūpinimo, kad plokščia palūkanų normų pajamingumo kreivė gali turėti įtakos bankų sistemos stabilumui ir pelningumui, reikėtų pažymėti, kad kol kas ECB pinigų politikos priemonių poveikis, regis, yra kontroliuojamas. Apskritai mažesnes grynąsias palūkanų maržas, susijusias su plokščia pajamingumo kreive ir jau ilgą laiką mažomis indėlių palūkanų normomis, atsveria gerėjanti ekonomikos perspektyva, kuri teigiamai veikia kredito kokybę (taigi, ir bankų atidėjinių sąnaudas) bei skolinimo apimtį. Kartu pažymėtina, kad, nors ciklinių iššūkių pamažu mažėja, bankų pelningumas vis dar yra gana nedidelis. Taip yra dėl struktūrinių veiksnių, įskaitant mažą išlaidų efektyvumą, mažas ir mažai diversifikuotas pajamas bei didelį neveiksnių paskolų lygį (kai kuriose šalyse).

Stengiantis atremti euro zonai kylančius iššūkius, ECB pinigų politika, kuria reaguojama į krizes, ilgainiui kito; šiuo metu pinigų politika daugiausia formuojama derinant įvairias – tradicines ir jas papildančias netradicines – priemones. Prie pastarųjų priskiriamos tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO), neigiamos palūkanų normos, didelio masto turto pirkimo programa (TPP) ir ateities gairės dėl palūkanų normų ir TPP. ECB politikos pagrindą sudaro įvairios ir skirtingos teorinės doktrinos. ECB sprendimų priėmimo procese naudojamosi daugybe analitinių priemonių, kurios parengtos ne vien ECB viduje, bet dažnai kartu su nacionaliniais centriniais bankais (NCB), su kuriais glaudžiai bendradarbiaujama įvairiose Euro sistemos darbo grupėse. Šios priemonės dokumentuojamos įvairiais būdais, pavyzdžiui, Ekonomikos biuletenyje, ECB interneto svetainėje teikiamuose paaiškinimuose, nereguliuose straipsniuose, darbo straipsniuose, tyrimų pranešimuose ir Valdančiosios tarybos narių pranešimuose. Be to, ECB, glaudžiai bendradarbiaudamas su akademinė bendruomene, aktyviai dalyvauja diskusijose su centriniais bankais ir aptaria idėjas dėl centrinių bankų politikos modelių ir jų tobulinimo. Tai matyti iš ECB rengiamų seminarų ir konferencijų gausos. Ateityje ECB toliau dokumentuos savo teorinio pagrindo raidą ir visais šiais būdais informuos apie tai visuomenę.

1.2 Bendrovių sektoriaus pirkimo programa ir pinigų politikos įgyvendinimas

Bendrovių sektoriaus pirkimo programa (BSPP) konkrečiai aptariama Rezoliucijos 28 ir 29 punktuose. Kiti su pinigų politikos įgyvendinimu susiję klausimai aptariami 5, 6, 38 ir 47 punktuose.

BSPP padėjo paskatinti euro zonos ne finansų bendrovių obligacijų emisijų augimą, o sumažėjęs bankų teikiamų paskolų ne finansų bendrovių sektoriui srautas šio poveikio nenusvėrė. Tai patvirtina bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų rezultatai, iš kurių matyti, kad euro zonos bankų, nurodžiusių, jog

finansavimas skolinantis ne iš bankų sektoriaus neigiamai paveikė paskolų ne finansų bendrovėms paklausą, grynoji procentinė dalis nuo 2016 m. antrojo ketvirčio iki 2017 m. ketvirtojo ketvirčio buvo mažesnė negu 2016 m. kovo mėn., kai buvo paskelbta apie BSPP. Be to, yra tam tikrų požymių, kad BSPP galėjo duoti netiesioginės naudos ne finansų bendrovėms, turinčioms ribotą prieigą prie obligacijų rinkų arba iš viso jos neturinčioms: kai kurios bendrovės, kurių obligacijas Eurosystema laiko tinkamomis pirkti, iš tiesų atsisakė finansavimo bankų paskolomis, dėl to bankų balansuose atsirado laisvų išteklių, kuriais bankai gali tenkinti kreditų mažesnėms įmonėms paklausą. Taip pat pažymėtina, kad per pastarąją SAFE paaiškėjo, jog MVĮ galimybės gauti išorės finansavimą nuolat gerėja, tad pasitvirtina nuo 2014 m., t. y. nuo tada, kai buvo pradėta taikyti keletas nestandartinių pinigų politikos priemonių, stebima tendencija. Tai, kad nuo 2014 m. nuolat didėja labai mažų ne finansų bendrovėms teikiamų paskolų, kurios yra pakaitinis MVĮ paskolų rodiklis, grynieji srautai, taip pat patvirtina SAFE rezultatus.

Dėl rezoliucijoje pateiktų raginimų ECB užtikrinti visišką įvairių BSPP aspektų skaidrumą pažymėtina, kad ECB skelbia daugybę informacijos apie BSPP. ECB kas savaitę skelbia suvestinius duomenis apie vertybinius popierius, įsigytus pagal BSPP, įskaitant bendrą vertybinių popierių ir obligacijų įsigijusių NCB sąrašą⁷. Be to, Ekonomikos biuletenyje specialiai šiam klausimui skirti du intarpai, kuriuose pateikiama papildomos informacijos apie tai, kaip veikia BSPP, ir apie įsigytus vertybinius popierius. Kad BSPP būtų kuo skaidresnė ir kad visuomenė ją geriau suprastų, nuo 2017 m. spalio mėn. ECB informaciją apie visus vertybinius popierius, įsigytus pagal BSPP, kas pusmetį skelbia pagal ūkio sektorius, reitingus ir rizikos šalis. Galiausiai pažymėtina, kad lapkričio mėn. ECB pradėjo kas mėnesį skelbti duomenis apie praeityje pagal BSPP vykdytus ir per artimiausius dvylika mėnesių numatomus vykdyti išpirkimus. Šie duomenys dabar kiekvieną mėnesį atnaujinami. Visa svarbi informacija apie BSPP įgyvendinimą pateikta interneto svetainėje, specialioje klausimų ir atsakymų skiltyje⁸.

ECB yra pasiryžęs užtikrinti TPP įgyvendinimo skaidrumą, tačiau, jeigu duomenys būtų atskleidžiami apie kiekvienos įmonės turimus vertybinius popierius, ši programa nepadėtų ECB taip veiksmingai siekti savo tikslo – palaikyti kainų stabilumą. Jeigu dvišaliai įmonių lygmens duomenys būtų atskleidžiami, rinkos dalyviai galėtų pasinaudoti ta informacija, pavyzdžiui, nuspėti, kokius pirkimus Eurosystema vykdys, ir specialiai paveikti rinkos kainas kuria nors linkme; dėl to sumažėtų BSPP, kuri yra svarbi Valdandčiosios tarybos patvirtintų nestandartinių pinigų politikos priemonių dalis, veiksmingumas. Tad net ir vėliau paskelbta informacija apie atskirus turimus vertybinius popierius mažintų TPP lankstumą, taigi ir veiksmingumą. Galbūt vėliau Valdandčioji taryba nuspręs, kad pasibaigus TPP grynojo pirkimo etapui reikėtų svarstyti galimybę dar labiau padidinti BSPP skaidrumą.

Dėl rezoliucijoje išreikšto nerimo dėl antrinės rinkos neturinčio turto ir turto užtikrintų vertybinių popierių, kurie yra naudojami kaip įkaitas, kiekio

⁷ Žr. <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>.

⁸ Žr. <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/cspp-qa.en.html>.

pažymėtina, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų pinigų politikos įgyvendinimą, Eurosistemoje kredito operacijoms vykdyti visada buvo priimami labai įvairūs įkaičiai. Didelė tinkamų įkaitų įvairovė padeda užtikrinti, kad pinigų politika būtų įgyvendinama sklandžiai ir veiksmingai. Eurosistemoje nustatyti išsamūs turto tinkamumo ir jo, kaip įkaito, naudojimo reikalavimai, taip pat nustatyti išsamios įkaitams taikomos rizikos kontrolės priemonės. Šie reikalavimai ir priemonės yra skelbiami viešai, o ECB kasdien skelbia antrinę rinką turinčio turto, kurį tinka naudoti kaip įkaitą, sąrašą. Taip didinamas aiškumas ir užtikrinamos vienodos veiklos sąlygos. Siekiant apsaugoti nuo kiekvienos rūšies turtui būdingos rizikos (kredito, rinkos ir likvidumo), Eurosistemoje nustatyti tam tikri reikalavimai ir rizikos kontrolės priemonės, pavyzdžiui, reikalavimai dėl mažiausios privalomos kredito kokybės ir įvairių kategorijų vertės sumažinimo koeficientai, nustatomi pagal turtui būdingą riziką (vertės sumažinimo koeficiento kategorija), likutinį terminą ir kredito kokybę. Šiuo atžvilgiu tai, kad vieny klasių turtas naudojamas dažniau negu kitų, Eurosistemoje nėra savaime nerimą keliantis dalykas. Informacija apie rizikos kontrolės ir vertinimo sistemas taip pat skelbiama ECB interneto svetainėje⁹.

Dėl rezoliucijoje keletą kartų išreikšto susirūpinimo dėl TARGET2 – iš ECB atliktos analizės matyti, kad TARGET likučių pokyčius iš esmės lemia pagal TPP susidarantys likvidumo srautai ir kad tai nėra įtampos finansų rinkose atsinaujinimo požymis. Kaip keletą kartų buvo paaiškinta Europos Parlamente¹⁰ ir įvairiuose ECB leidiniuose¹¹, vykdant atsiskaitymus pagal tokius sandorius, atliekami tarpvalstybiniai mokėjimai ir TARGET likučiai kinta; vėlesnis portfelio perbalansavimas irgi gali turėti įtakos šiems likučiams.

Reikėtų priminti, kad teikti skubią pagalbą likvidumui padidinti yra nacionalinė pareiga, kurią vykdo NCB. Pagal 2017 m. gegužės 17 d. susitarimą dėl skubios pagalbos likvidumui padidinti pateikiama informacija, reikalinga Valdandiosios tarybos uždaviniams pagal Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto (toliau – ECBS statutas) 14.4 dalį vykdyti, t. y. vertinti, ar skubios pagalbos likvidumui padidinti suteikimas netrukdo siekti ECBS tikslų ir vykdyti jos uždavinius. Skubią pagalbą likvidumui padidinti faktiškai teikia NCB arba kartais ją teikia keletas drauge veikiančių NCB (tarpvalstybinių bankų grupių atveju). Dėl rezoliucijoje pateikto prašymo dar labiau patikslinti, kaip teikiama skubi pagalba likvidumui padidinti, reikėtų pažymėti, kad susitarime dėl skubios pagalbos likvidumui

⁹ Gairės ECB/2014/60 dėl Eurosistemos pinigų politikos sistemos įgyvendinimo ir Gairės ECB/2015/35 dėl Eurosistemos pinigų politikos sistemą įgyvendinant taikomų įvertinimų mažesne nei rinkos verte. Eurosistemos įkaitų vertinimo ir rizikos kontrolės sistemos taip pat aprašytos 2015 m. ECB leidinyje dėl Eurosistemos pinigų politikos operacijų finansinės rizikos valdymo (angl. *The financial risk management of the Eurosystem's monetary policy operations*).

¹⁰ Be kitų šaltinių žr. pastabas, pateiktas per 2017 m. lapkričio 20 d. eilinį klausimą Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitete (https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/ecb.sp171120_1.en.html).

¹¹ Žr. Ekonomikos biuletenio interpą dėl ECB turto pirkimo programos ir TARGET likučių, pinigų politikos įgyvendinimo ir kitų klausimų (angl. *The ECB's asset purchase programme and TARGET balances: monetary policy implementation and beyond*, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ebbox201703_01.en.pdf), Ekonomikos biuletenio interpą dėl TARGET likučių ir turto pirkimo programos (angl. *TARGET balances and the asset purchase programme*, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eb201607_box02.en.pdf) ir nereguliarių straipsnių serijos straipsnį dėl Eurosistemos turto pirkimo programos ir TARGET likučių (angl. *The Eurosystem's asset purchase programme and TARGET balances*, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op196.en.pdf>).

padidinti vartojama sąvoka „finansų įstaiga“ siekiama apimti daug įvairių galimų skubios pagalbos likvidumui padidinti gavėjų. Ši sąvoka nesutampa su Reglamento (ES) Nr. 575/2013 (Kapitalo reikalavimų reglamentas) 4 straipsnio 26 dalyje pateikta finansų įstaigos apibrėžtimi. Taip yra todėl, kad atsižvelgiant į tai, jog skubi pagalba likvidumui padidinti yra priemonė, kuria siekiama ir finansinio stabilumo, ji gali būti reikalinga ne vien euro zonos šalyse įsteigtoms kredito įstaigoms.

2 Bankų sąjunga ir kiti su Europos finansų architektūra susiję klausimai

Nors rezoliucija nėra skirta būtent su ECB priežiūros uždaviniais susijusiems klausimams aptarti, jos 4, 23, 26, 27, 31, 32, 33 ir 39 punktuose paminėta keletas su bankų sąjunga ir kapitalo rinkų sąjunga susijusių dalykų.

ECB palaiko visas pastangas baigti kurti bankų sąjungą, taigi padidinti euro zonos finansų sektoriaus atsparumą. Sustiprėjus prudenciniam reguliavimui ir priežiūrai, ypač įsteigus bankų sąjungą, per paskutiniuosius kelerius metus Europos bankų sektoriaus būklė pagerėjo. Nepaisant specifinių dividendų išmokų, nuo 2014 m. ketvirtojo ketvirčio iki 2016 m. ketvirtojo ketvirčio euro zonos bankai padidino savo 1 lygio nuosavo kapitalo pakankamumo koeficientus nuo 11,6 iki 13,6 proc.¹² Tačiau bankų sąjunga dar neužbaigta. Reikėtų pasinaudoti dabartinėmis palankiomis ekonominėmis sąlygomis ir užbaigti šį darbą, kartu užtikrinant, kad bankų sąjunga būtų pasirengusi sunkiausioms krizėms. ECB palankiai vertina tai, kad rezoliucijoje pripažįstama Europos indėlių draudimo sistemos (angl. EDIS) – trečiojo bankų sąjungos ramsčio ir svarbaus Ekonominės ir pinigų sąjungos atsparumo užtikrinimo veiksnio – svarba. ECB yra įsitikinęs, kad bankų sąjungoje reikėtų kuo greičiau įdiegti visais atžvilgiais bendrą Europos indėlių draudimo sistemą. Rizikai labai sumažėjus, susiklostė palankesnės sąlygos deryboms dėl perėjimo prie pirmojo Europos indėlių draudimo sistemos diegimo etapo ir buvo atvertos galimybės tartis, kaip turėtų atrodyti galutinis Europos indėlių draudimo sistemos modelis. Tai nereiškia, kad, perėjus prie visais atžvilgiais veikiančios Europos indėlių draudimo sistemos, nebereikės imtis kokybinių rizikos mažinimo priemonių.

Kaip per viešąjį klausymą šia tema pabrėžė ECB priežiūros valdybos pirmininkė, ECB rekomendacinio dokumento bankams apie neveiksnius paskolas priedo paskirtis – aiškiau išdėstyti priežiūrinius lūkesčius, kuriais kaip atskaitos tašku remiamasi per priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesą vedant priežiūrinius dialogus su konkrečiomis įstaigomis. Priemonės niekada nebuvo skirtos taikyti automatiškai. Priedas buvo atidžiai peržiūrėtas atsižvelgiant į per viešas konsultacijas gautas pastabas. Buvo atsižvelgta ir į visas pastabas dėl

¹² Remiantis 103 svarbių įstaigų, pateikusių informaciją apie pagal riziką įvertintą turtą (bendrosios atskaitomybės (COREP) duomenis) ir apie visą turtą (finansinės atskaitomybės (FINREP) duomenis), visų laikotarpių nuo 2014 ketvirtojo ketvirčio iki 2017 m. antrojo ketvirčio duomenimis.

teisinių aspektų, gautas iš Europos Parlamento narių. Kovo 15 d. buvo paskelbta galutinė priedo redakcija¹³.

Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis klausimu rezoliucijoje raginama užtikrinti pakankamai didelę testavimų aprėptį, tinkamą metodiką ir patikimumą, o visa tai atitinka ir ECB poziciją. Taip pat svarbu pabrėžti, kad išsamus, didelio masto priežiūrinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis ir priežiūros institucijoms, ir bankams priimtinu lanksčiu ir veiksmingu būdu papildomas tiksline, konkrečios rizikos analize. Vienas iš pavyzdžių, ką ECB pastaruoju metu nuveikė testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodikų rengimo srityje – bendradarbiaujant su Europos ir nacionalinėmis institucijomis buvo pakoreguota testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodika, kuri bus panaudota 2018 m. atliekant testavimą ES mastu; ji koreguota siekiant ją suderinti su 9-ajame TFAS įtvirtinta nauja apskaitos sistema ir griežtesniais ne iš palūkanų gaunamų pajamų modeliavimo reikalavimais. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodikas koreguoti atsižvelgiant į rinkos ir reguliavimo raidą yra itin svarbu tam, kad testavimas nepalankiausiomis sąlygomis išliktų veiksminga priežiūros priemone. Reikėtų pažymėti, kad 2017 m. ECB taip pat atliko specialų bankinės knygos palūkanų normų rizikos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.

ECB sutinka su rezoliucijoje pateiktu raginimu laiku ir visapusiškai baigti kurti ir įgyvendinti kapitalo rinkų sąjungą (KRS). Kaip paaiškinta ECB pastabose Europos Komisijai atsakant į jos surengtas konsultacijas dėl 2017 m. kapitalo rinkų sąjungos laikotarpio vidurio peržiūros¹⁴, ECB nuo pat pradžių labai remia KRS projektą. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad, siekiant pašalinti tarpvalstybines kliūtis finansinei integracijai, tolesnių veiksmų reikia imtis, pavyzdžiui, nemokumo sistemų, apmokestinimo ir įmonių teisės suderinimo srityse. Skolų išieškojimo procedūros turėtų tapti spartesnės ir ne tokios brangios. Priemonės, kuriomis pirmiausia siekiama pagerinti galimybes gauti finansavimą ne iš bankų sektoriaus, taip pat reikia papildyti kitomis, bankų finansavimu tebesinaudojančioms įmonėms skirtomis politikos priemonėmis. KRS pareikalaus nemažai plačių užmojų, taip pat ir iš valstybių narių, tad valstybės narės privalo būti pasirengusios šalinti teisėkūros ir kitas kliūtis tarpvalstybiniam kapitalo judėjimui. Taigi, tam, kad KRS būtų sukurta, visi suinteresuotieji subjektai turėtų dėti daugiau pastangų.

Dėl Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES padarinių pažymėtina, kad, nors ECB nedalyvauja derybose, jis atidžiai stebi visus svarbius aspektus, ypač tuos, kurie gali turėti įtakos pinigų politikos poveikio perdavimui, finansiniam stabilumui, bankų priežiūrai ar sklandžiam mokėjimo sistemų darbui. ECB tikisi, kad bankai pasirengs visiems galimiems nenumatytiems atvejams, taip pat ir tam atvejui, jeigu susitarti nepavyktų ir įvyktų griežtasis „Brexit'as“ be pereinamojo laikotarpio. ECB informavo į euro zoną veikiančius bankus, kiek laiko priežiūros institucijoms reikės gautoms paraiškoms išnagrinėti. Bankai, kurie nori perkelti (arba išplėsti veiklą) euro zonoje ir kuriems reikalingas leidimas (išplėstai)

¹³ https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.npl_addendum_201803.lt.pdf

¹⁴ https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ECB_contribution_to_EC_consultation_on_CMU_mid-term_review_201705.en.pdf

veiklai vykdyti po „Brexit'o”, paraiškas ECB ir nacionalinėms priežiūros institucijoms turėtų pateikti kuo greičiau, tačiau ne vėliau kaip iki 2018 m. antrojo ketvirčio pabaigos. Jei paraiškos bus pateiktos po šios datos, nebus galima garantuoti, kad veiklos leidimai bus išduoti iki 2019 m. balandžio mėn. Šiuo atžvilgiu bankai turi patys pasirūpinti, kad laiku gautų visus jų veiklai vykdyti taip, kaip numatyta, reikalingus leidimus. Kaip nurodyta ECB bankų priežiūros interneto svetainės DUK skiltyje, ECB ir nacionalinės kompetentingos institucijos gali nustatyti ilgesnį pasirengimo laikotarpį, per kurį bankai turi patenkinti tam tikrus priežiūrinius lūkesčius. Tačiau jeigu pasitraukimo sutartyje su Jungtine Karalyste būtų susitarta dėl pereinamojo laikotarpio, bankai turėtų išnaudoti šį laikotarpį savo „Brexit'o” planams įgyvendinti ir su „Brexit'u” susijusiems Bendro priežiūros mechanizmo priežiūriniais lūkesčiams patenkinti.

3 Su rinkos infrastruktūra ir mokėjimo sistemomis susiję klausimai

34 punkte aptariama ECB rekomendacija iš dalies keisti ECBS statuto 22 straipsnį, o 38 punkte aptariamas Komisijos pasiūlymas iš dalies keisti Europos rinkos infrastruktūros reglamentą (ERIR). Rezoliucijos 35–37 punktuose paminėta keletas mokėjimų aspektų.

ECB palankiai vertina diskusijas Europos Parlamente dėl jo rekomendacijos iš dalies keisti ECBS statuto 22 straipsnį. 2018 m. vasario 26 d. kalbėdamas Ekonomikos ir pinigų politikos komitete¹⁵, Pirmininkas M. Draghi pažymėjo, jog ECB yra reikalingos priemonės, kad galėtų valdyti riziką keliose bendros pinigų politikos įgyvendinimui ir mokėjimo sistemų sklandžiam veikimui itin svarbiose srityse. Vykstant Parlamento diskusijoms, ECB yra pasirengęs prireikus bendradarbiauti ir suteikti daugiau informacijos.

ECB labai pritaria Europos Parlamentui, jog reikia stiprinti trečiųjų šalių pagrindinių sandorio šalių (PSS) pripažinimo procesą, ypač kai tarpusukaita yra vykdoma eurais. ES valiutas leidžiantys centriniai bankai, įskaitant Eurosistemai priklausančius bankus, turėtų visapusiškai dalyvauti šiame procese ir stebėti bei kontroliuoti riziką, kurią PSS gali kelti pinigų politikos poveikio perdavimui ir sklandžiam mokėjimo sistemų veikimui. ECB pabrėžia, kaip svarbu pagrindinių ES teisės aktų, pavyzdžiui, ERIR II, priėmimo procedūras užbaigti gerokai iki „Brexit'o”, kad būtų pasirengta visiems galimiems nenumatytiems atvejams, įskaitant scenarijų be susitarimo.

ECB sutinka, kad svarbu išnagrinėti centrinio banko skaitmeninės valiutos, taip pat vadinamos skaitmeniniais baziniais pinigais (SBP), svarbą ir poveikį. Iš tiesų, tokia pasaulyje, kuriame finansų rinkos yra glaudžiai tarpusavyje susijusios, centrinio banko sprendimas išleisti SBP plačiajai visuomenei gali turėti padarinių ir už jo paties jurisdikcijos ribų. Todėl, nepaisant paties ECB pozicijos dėl SBP, svarbu išnagrinėti SBP pobūdį, galimas priežastis, dėl kurių centriniai bankai juos leistų, taip

¹⁵ Žr. https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180226_1.en.html.

pat galimus padarinius mokėjimų eurais sistema, bankų sektoriui ir, galiausiai, finansiniam stabilumui bei sklandžiam pinigų politikos įgyvendinimui.

Valstybės narės ne kartą tarėsi su ECB dėl mokėjimų gryniaisiais pinigais ribų nustatymo arba sumažinimo ir konsultavosi ne vien dėl mažmeninių sandorių, bet ir dėl privačių asmenų tarpusavio sandorių apribojimų. Eurai yra vieninteliai fiziniai pinigai, kuriais euro zonos piliečiai gali atsiskaityti iškart ir kuriuos garantuoja centriniai bankai (kaip teisėti išleidėjai). Todėl, atsižvelgiant dar ir į tai, kad atsiskaitymai gryniaisiais sudaro labai didelę visų atsiskaitymų dalį, euro zonos šalys, ketinančios toliau riboti mokėjimus gryniaisiais pinigais, turėtų atidžiai įvertinti tokių priemonių poveikį ir tai, kiek jos yra tinkamos ir veiksmingos siekiant užsibrėžtų tikslų. Dėl rezoliucijoje pateikto pasiūlymo išleisti proginius Karolio Didžiojo (pranc. *Charlemagne*) banknotus, kurie taip pat turėtų teisėtą mokėjimo priemonės statusą, ECB mano, kad būtų tikslinga pasiūlyti Europos Komisijai – kadangi ji koordinuoja euro monetų klausimus – apsvarstyti galimybę visose 19 euro zonos šalių išleisti progines monetas su Karolio Didžiojo atvaizdu. Be monetų, kurias gali išleisti kiekviena šalis, tokios proginės monetas buvo naudojamos įvairioms istorinėms ir europinės svarbos sukaktims prisiminti ir pažymėti¹⁶.

4 ECB instituciniai klausimai

Rezoliucijos 1, 2, 41–46 ir 48 punktuose aptariami įvairūs ECB institucinės struktūros ir veiklos aspektai.

ECB sutinka su rezoliucija, kad reikia išsaugoti ECB nepriklausomumą, bet kartu reikia užtikrinti pakankamą atskaitomybę už jo veiklą. Nepriklausomumas ir atskaitomybė yra dvi vieno medalio pusės¹⁷. Dabartinė tarp Europos Parlamento ir ECB nustatyta atskaitomybės tvarka rezoliucijoje įvertinta palankiai. Nors rezoliucijoje raginama toliau stiprinti keitimosi nuomonėmis su ECB procesą, kad nuomonėmis būtų keičiamasi konkrečiau, interaktyviau ir tikslingiau, dabartinė praktika, t. y. tai, kad kas ketvirtį vyksta klausymai, kuriuose dalyvauja pirmininkas, rengiami papildomi susitikimai su Vykdomosios tarybos nariais, ECB teikia rašytinius atsakymus, vertinama teigiamai. Be to, bendro pobūdžio raginimas, kad ECB dėtų dar daugiau pastangų skaidrumui užtikrinti, regis, buvo įvykdytas, turint galvoje tai, kad rezoliucijoje pažymėtos neseniai ECB tuo tikslu vykdytos iniciatyvos.

Rezoliucijoje pateiktą raginimą ECB užtikrinti savo Vidaus audito komiteto narių nepriklausomumą reikia vertinti atsižvelgiant į ECB neseniai tuo klausimu priimtą sprendimą. 2017 m. lapkričio 2 d. ECB valdančioji taryba patvirtino patikslintus Audito komiteto įgaliojimus: pakoregavo narių atrankos kriterijus, kad šie kriterijai atitiktų išplėstą ECB atsakomybės sritį, ir sušvelnino

¹⁶ 2007 m. – Romos sutarties 50-osioms metinėms pažymėti, 2009 m. – Ekonominės ir pinigų sąjungos 10-osioms metinėms pažymėti, 2012 m. – euro banknotų ir monetų dešimtmečiui pažymėti, 2015 m. – ES vėliavos 30-osioms metinėms pažymėti.

¹⁷ Taip pat žr. Benoît Cœuré 2017 m. kovo mėn. kalbą (https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/sp170328_1.en.html) ir Yves Mersch 2017 m. rugsėjo mėn. kalbą (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/ecb.sp170904.en.html>).

reikalavimą, kad išorės nariai būtų iš centrinių bankų. Panašiai kaip ankstesniuose įgaliojimuose, patikslintuose įgaliojimuose išdėstyta atskira nuostata dėl komiteto narių nepriklausomumo. Vis dėlto, nustatant politikos ir veiklos sistemų tinkamumą ir vertinant su tuo susijusią riziką, nuodugniau ECB atsakomybės sričių, veiklos procesų ir procedūrų išmanymo nauda akivaizdžiai nusveria galimas nepriklausomumo spragas. Iš tiesų, didžiulės Audito komiteto narių patirties, autoriteto ir pasitikėjimu grindžiamų santykių su Valdančiąja taryba dėka Audito komiteto iniciatyva atlikta keletas ECB organizacijos valdymo sistemos patobulinimų.

Dėl rezoliucijoje išdėstyto raginimo užtikrinti, kad ECB etikos komiteto pirmininko pareigas eitų ne buvęs ECB pirmininkas ar kitas buvęs ECB valdančiosios tarybos narys, ECB pažymi, kad neturi jokių abejonių dėl dabartinio pirmininko tinkamumo. Ankstesnę narystę Valdančiojoje taryboje vargu ar galima laikyti veiksniumi, trukdančiu Etikos komiteto nariams objektyviai ir nešališkai vykdyti savo pareigas. Tai, kad Etikos komiteto pirmininko pareigas eina buvęs ECB pirmininkas, kaip tik buvo labai naudinga (dėl jo autoriteto, taigi ir gebėjimo daryti įtaką) tais atvejais, kai Etikos komitetui reikėjo dirbti su nacionalinėmis institucijomis. Galiausiai pažymėtina, jog tuo, kad buvęs pirmininkas yra pasirengęs užimti šio komiteto pirmininko pareigas, ECB viduje taip pat siunčiama svarbi žinutė, jog etiškas elgesys yra rimtai vertinamas aukščiausiu vadovybės lygmeniu.

Nors rezoliucijoje tvirtinama, kad Vykdomosios valdybos nariai iš esmės tuo pačiu metu neturėtų būti kitų forumų, kuriuose dalyvauja ECB prižiūrimų bankų vadovai, nariai, joje pripažįstama, kad tokia narystė yra galima, jei dera su pasauliniu lygmeniu susiformavusia praktika ir jei ECB juose dalyvauja su kitais centriniais bankais. Svarbu atsižvelgti į tai, kad, siekiant užtikrinti tinkamą ECB įgaliojimų vykdymą, ECB politikos formuotojai turi sekti pasaulyje vykstančius ekonominės ir finansų aplinkos pokyčius. Todėl ECB ir jo Vykdomosios valdybos nariai nuolat palaiko dialogą su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais ir įvairiais forumais, kuriuose, natūralu, kaip nariai dalyvauja ir prižiūrimi bankai. Susitikimai vyksta tikrai ne priežiūros klausimais, o Vykdomosios valdybos nariai visapusiškai laikosi griežtos ECB valdymo saugos priemonių sistemos, įskaitant Valdančiosios tarybos ir Vykdomosios valdybos narių elgesio kodeksus, pagrindinius Europos Centrinio Banko vykdomosios valdybos narių išorės komunikacijos principus, įsipareigojimus saugoti profesines paslaptis ir laikytis nepriklausomumo principo.

Dėl rezoliucijoje pateikto raginimo ECB priimti aiškia ir viešą informavimo apie pažeidimus politiką – ECB jau dirba šia linkme. ECB informavimo apie pažeidimus sistemos patobulinimas įtrauktas į ECB 2018–2020 m. strateginių prioritetų ir veiklos tikslų sąrašą. Iš tiesų, šį projektą jau pradėta įgyvendinti.

Dėl rezoliucijoje pateiktos pastabos dėl dabartinės ECB įdarbinimo politikos ECB norėtų pažymėti, kad siekdamas peržiūrėti ir pašalinti galimus trūkumus pradėjo dialogą su savo darbuotojų atstovais. Bendradarbiaudamas su savo darbuotojų atstovais, ECB gerokai sumažino laikinųjų darbuotojų skaičių, ypač per kelerius paskutiniuosius metus. Viena iš priemonių – vietoj laikinai pavaduojančių darbuotojų sutarčių įvairiose ECB padaliniuose sukurta beveik 170 etatų. Dar vienas rezoliucijoje išdėstytas raginimas ECB užtikrinti vienodą požiūrį ir lygias galimybes

visiems savo darbuotojams ir užtikrinti deramas darbo sąlygas institucijos viduje taip pat sutampa su ECB tikslais ir vykdomu darbu.

Rezoliucijoje pažymėtos ECB iniciatyvos spręsti (taip pat vedant glaudesnį dialogą su savo darbuotojų atstovais) darbuotojams įvairiose srityse kylančius klausimus. Reikėtų priminti, kad 2015 m. atlikta darbuotojų apklausa parodė, jog darbuotojų įtraukimo lygis ECB yra aukštas, ir atskleidė, kad darbuotojai didžiuojasi dirbdami šioje institucijoje ir jaučiasi motyvuoti dirbti kuo geriau. Tačiau per apklausą taip pat nustatyta keletas tobulintinų dalykų (karjeros vystymo, darbo rezultatų valdymo, darbo krūvio, įtampos ir streso darbe, atvirumo ir sąžiningumo srityse) ir dėl jų, dažniausiai bendradarbiaujant su darbuotojų atstovais, imtasi konkrečių veiksmų. ECB taip pat pabrėžia, kad, siekdamas įvertinti, ar iniciatyvos įgyvendinamos reikiama linkme, 2018 m. atliks antrąją darbuotojų apklausą. Apklausą jau užbaigta, rezultatai netrukus bus išanalizuoti, o nustatytoms problemoms spręsti bus parengti veiksmų planai. Baigdamas ECB pažymi, kad glaudžiai ir konstruktyviai bendradarbiaudamas su Personalo komitetu rengia darbo programą, kurioje dėmesys sutelkiamas į keletą prioritetinių sričių.